

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія країн Західної Європи і Америки (XIX – початок XX ст.)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність 032 Історія та археологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри всесвітньої історії,
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія країн Західної Європи і Америки (XIX – початок XX ст.)
Викладач (-і)	доктор історичних наук, професор Жерноклеєв Олег Станіславович
Контактний телефон викладача	Група у Вайбер
Е-mail викладача	oleh.zhernokleiev@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Щочетверга, 15.00 – 16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Історія країн Західної Європи і Америки (XIX – початок XX ст.)» є нормативним для студентів, котрі навчаються за спеціальністю «Історія та археологія» на денному та заочному відділенні факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника. Його нижня хронологічна межа пов'язана з подіями Великої Французької революції, а верхня – з переходом до монополістичного капіталізму в економіці, початком епохи імперіалізму, завершенням Франко-німецької війни і створенням у Західній Європі двох нових держав – Німеччини та Італії, а також завершенням Реконструкції у США, і остаточно датується 1914 р., тобто початком Першої світової війни. Ця епоха характеризується завершенням переходу від традиційного (аграрного) до індустріального суспільства, а отже – значними змінами в соціально-економічному, політичному та культурному розвитку країн Західної цивілізації.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: формування в майбутніх фахівців теоретичних та конкретно-історичних знань щодо історії розвитку північної атлантичної цивілізації періоду XIX – початку XX ст., яка досягає стадії зрілості й пануючого становища у світі, і початку її кризи у перші два десятиліття XX ст. Вивчення цього курсу, поряд із вивченням інших навчальних дисциплін, має сприяти формуванню в студента цілісного уявлення щодо історичного розвитку людської цивілізації, що дасть змогу адекватно аналізувати та співставляти явища та події суспільно-політичного життя країни Західної Європи та Америки, застосовувати отримані знання в практичній роботі.</p> <p>Завдання: допомогти студентам навчитися логічно мислити і викладати матеріал, робити аргументовані висновки, користуватися довідковою літературою. Під час лекцій і самостійної роботи студенти повинні оволодіти навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою, систематизації і компаративного аналізу історичного матеріалу.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p>	

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 9 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	денна 12 / заочна 10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 / 10
самостійна робота	60/70

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	032 Історія та археологія	3	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.			
	лекції	сем. заняття	сам. роб.	
Тема 1: Французька революція	4		2	
Тема 2: Франція в роки Другої імперії	2		2	
Тема 3: Велика Британія наприкінці XVIII ст. – 1870 р.	2		1	
Тема 4: США в XIX – на початку XX ст.	2		2	
Тема 5: Австро-Угорщина в 1867–1914 рр.	2		1	
Тема 6: Франція доби Наполеона Бонапарта. Віденський конгрес. «Священний Союз»		4	12	
Тема 7: «Весна народів»		2	6	
Тема 8: Об'єднання Італії		2	5	
Тема 9: Століття ідеологій: консерватизм, лібералізм, націоналізм, соціалізм		2	6	
Тема 10: Латинська Америка в XIX – на початку XX ст.		2	6	
Тема 11: Об'єднання Німеччини		2	6	
Тема 12: Міжнародні відносини в останній третині XIX – на початку XX ст.		2	6	
Тема 13: Культура країн Європи і Америки XIX – поч. XX ст.		2	5	
	ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>100-бальна</p> <p>Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.</p> <p>Контроль самостійної роботи (КСР) здійснюється у відповідні тижні шляхом тестувань.</p> <p>Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 18 вересня 2024 р. № 757).</p> <p>Шкала оцінювання</p> <table border="1" data-bbox="560 913 1477 1400"> <thead> <tr> <th>Університетська шкала</th> <th>шкала ECTS</th> <th>Національна</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним курсом</td> </tr> </tbody> </table>	Університетська шкала	шкала ECTS	Національна	90 – 100	A	відмінно	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом
Університетська шкала	шкала ECTS	Національна																					
90 – 100	A	відмінно																					
80 – 89	B	добре																					
70 – 79	C																						
60 – 69	D	задовільно																					
50 – 59	E																						
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання																					
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом																					
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Письмова контрольна робота: Два відкритих завдання, що охоплюють питання лекцій та семінарів і передбачають ширшу, докладну відповідь, одне питання щодо вміння стисло пояснити термін, одне – на знання історичної хронології курсу</p>																						
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, 																						

	<p>висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи (КСР), індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)
Підсумковий контроль	Екзамен, тестова форма, 50 завдань (по 1б.)

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність:

Усіх форм навчальної співпраці стосуються вимоги [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) та [Кодексу честі ПНУ](#), яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету.

Відвідування занять

Самостійне опрацювання питань пропущеного заняття, співбесіда з них у години, відведені на щотижневі консультації

Неформальна освіта:

Можливе зарахування відповідно до [ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)

Рекомендовані платформи: [Prometheus](#) [Coursera](#) [EdEra](#) та ін.

8. Рекомендована література

Джерела

1. Австрійські, Австро-Угорські і Галицькі конституції (кінець XVIII–XIX ст.ст.): пер. з нім. і пол. мов / Р. Петрів. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005. 84 с.
2. Консерватизм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип», 2008. – 788 с. – (Політичні ідеології).
3. Лібералізм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. – 1128 с. – (Політичні ідеології).
4. Націоналізм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип», 2006. – 684 с. – (Політичні ідеології).
5. [Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”](#). Для студ. істор. фак. Частина перша / укл. З. Баран. Львів: Львівський національний університет

імені Івана Франка, 2023. 296 с.

6. [Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу.”](#) Для студ. істор. фак. Частина друга / укл. Б. Сипко. Львів: Видавництво “Левада”, 2023. 281 с.
7. [Тернер, Ф.Дж. Значення фронтиру для американської історії.](#) *Україна модерна*. 2011. Ч. 18. С. 11-46.

Література

8. [Ададуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації \(від початків до кінця XVIII століття\).](#) Львів: вид-во УКУ, 2002. 412 с.
9. Ададуров В. Наполеоніда на Сході Європи. Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії початку XIX ст. Львів: Вид-во УКУ, 2018. 624 с.
10. Арон, Р. Мир і війна між націями. К., 2000.
11. Борчук С.М., Жерноклеєв О.С., Іванцев І.Д., Клим’юк У.Б. Самостійна робота студентів з курсу «Історія країн Західної Європи і Америки (кінець XV – початок XX ст.)». Методичні рекомендації для студентів спеціальності «Історія». Івано-Франківськ, 2010. 91 с.
12. Бродель, Ф. Ідентичність Франції. Кн. 1–3. К., 2013–2017.
13. Бродель, Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.: У 3 т. К., 1997–1999.
14. Вульф Е. Європа і народи без історії / Ерік Вульф [пер. з англ. І. Пошивайла]. К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2004. 535 с.
15. Гончар Б.М., Городня Н.Д. Нова історія країн Європи та США. 1870–1918 роки: підручник / Б.М.Гончар, Н.Д.Городня. К., Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 413 с.
16. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. Французька історіографія XX століття: Навч. посібник для студ. гуманіт. ф- тів вищ. навч. Закладів. Львів : Класика, 2001. 158 с.
17. Дейвіс, Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Таращука. К., 2008. 1464 с.
18. Єрмоленко В. Плинні ідеології: ідеї та політика в Європі XIX – XX ст. [в:] *Література та ідеологія : колективна монографія* / [В. Агеєва, В. Єрмоленко, С. Іванюк та ін. ; наук. ред. та упоряд. Моренець В. П.] ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ : [НаУКМА], 2017. С. 120-204.
19. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX – XX століть. К., 2018. 480 с.
20. [Жерноклеєв О. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині \(1890–1918 рр.\).](#) Івано-Франківськ, 2006. 536 с.
21. Жерноклеєв О.С., Іванцев І.Д. Плани семінарських занять з нової історії країн Європи і Америки (кінець XV – початок XX ст.). Методичні рекомендації для студентів спеціальності “Історія”. Івано-Франківськ, 2008. 26 с.
22. Жерноклеєв О. С., Іванцев І. Д. Нова історія країн Європи і Америки (кінець XV–початок XX ст.) Тестові завдання для студентів спеціальності ”Історія” (Методичні рекомендації). – Івано-Франківськ, 2009. 74 с.
23. [Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу \(кінець XV – початок XIX ст.\):](#) навч. посіб. / З.А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума ; за ред. З. А. Баран. К. : Знання, 2015. 533 с.
24. Історія Норвегії / К. Гелле, С. Дюрвік, Р. Даніельсон, Е. Говланд, Т. Грьонлі [пер. з норв. Н. Іванчук, І. Сабор, М. Красавіна]. Львів : Літопис, 2001. 336 с.
25. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму: Монографія. К. : Либідь, 1999. 352 с.
26. Маккормак, Дж. Історія Ірландії / пер. з англ. А. Олійник, Т. Бойко. К. : Юніверс, 2006. 296 с.
27. Мак-Ніл, В. Піднесення Заходу. Історія людської спільноти / пер. з англ. К.: Ніка-Центр,

2011. 960 с.
28. Мейнандер, Г. Історія Фінляндії / пер. зі швед. Н. Іваничук. Львів : ЛА «Піраміда», 216 с.
 29. Мовчан С. П., Кипаренко Г. М. Велика Британія: географія, історія, культура. Львів : ПАІС, 2012. 496 с.
 30. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII – 60-ті роки XIX століття: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. Б. М. Гончара. К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2013. 735 с.
 31. Сухий О. Історія Бельгії. Львів : ЛА «Піраміда», 2005. 260 с.
 32. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко. Львів : ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
 33. Тіндалл Дж., Шай Е. Д. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів, 2010. 904 с.
 34. [Троян С.С. Німеччина у боротьбі за «місце під сонцем» \(колоніальна та «світова політика» в 1884–1900 рр.\) : Монографія / С.С.Троян. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 152 с.](#)
 35. Цьольнер Е. Історія Австрії. Львів: Літопис, 2001. 712 с.
 36. Чорновол І. Компаративні фронтири: світовий та вітчизняний вимір / Ігор Чорновол К: «Критика», 2015. 376 с. (див. також його автореферат докторської дисертації на цю ж тему: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/news/news/?newsid=650>).
 37. Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм. Карл Маркс проти Фрідріха Ліста. Київ: Основи, 1998. 480 с.
- Довідкові видання*
38. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
 39. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посіб. / В.М.Литвин, В.І.Гусєв, А.Г.Слюсаренко та ін. К., 2002.

Викладач: проф. Жерноклеєв О.С., завідувач кафедри всесвітньої історії